

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/9944,Informacja-o-zespole-Wszechzwiązkowa-Komunistyczna-Partia-bolszewikow-Obwodu-Smo.html>
23.04.2024, 14:10

Strona znajduje się w archiwum.

Informacja o zespole: „Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) Obwodu Smoleńskiego [1917-1941]”, przechowywanym w National Archives w Waszyngtonie.

W dniach 24 kwietnia – 5 maja 2006 r. pracownicy Wydziału Ekspertyz i Opracowań Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu: dr Sławomir Kalbarczyk, oraz Katarzyna Zagrajek, przeprowadzili na potrzeby śledztwa, prowadzonego przez Zespół Prokuratorów Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, mającego za przedmiot Zbrodnię Katyńską, kwerendę w zespole „Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia Związku Sowieckiego [1917 - 1941]”, przechowywanym w National Archives w Waszyngtonie.

Celem kwerendy było zbadanie, czy w materiałach smoleńskich znajdują się informacje na temat tej Zbrodni, w szczególności zaś obsady Zarządu NKWD Obwodu Smoleńskiego z 1940 r., którego funkcjonariusze wiosną tegoż roku dokonali rozstrzelania jeńców polskich z obozu w Kozielsku.

1. Ogólna charakterystyka materiałów smoleńskich:

Akta Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) Obwodu Smoleńskiego, odnalezione przez Niemców po zdobyciu Smoleńska i wywiezione do Rzeszy celem zbadania, zostały w końcowej fazie wojny przejęte przez Amerykanów i wywiezione do USA.

W późniejszym czasie – zgodnie z zasadą proveniencji – władze amerykańskie zwróciły oryginały akt smoleńskich Rosji, pozostawiając sobie sporządzone z nich kopie mikrofilmowe.

Przechowywane obecnie w National Archives w Waszyngtonie mikrofilmy figurują w inwentarzu Archiwum jako zespół: „Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików) Obwodu Smoleńskiego, 1917 - 1941” i składają się 75 rolek o różnej objętości. Łącznie liczą one około 20 tys. klatek. Zakres chronologiczny akt smoleńskich zamyka się w latach 1917-1941. Trzeba podkreślić, że ogromna większość dokumentów traktuje o latach dwudziestych i trzydziestych, okresu drugiej wojny światowej dotyczą jedynie nieliczne.

Akta smoleńskie to niemal wyłącznie dokumentacja partyjna, w której z rzadka jedynie można odnaleźć dokumenty, wytworzone przez NKWD (ich adresatem była zresztą partia). Nazywanie tych akt „smoleńskim archiwum NKWD” nie znajduje zatem uzasadnienia.

2. Opis zawartości poszczególnych rolek:

sygn. T 87, Roll 2, Item 1-11; daty skrajne: 1917-1928;

struktura, działalność oraz wzajemna współpraca organizacji partyjnych w rejonach: Jelnia, Juchnow, Syczewka, Jekimowo;
ogólna sytuacja polityczna i ekonomiczna w guberni smoleńskiej;
działalność propagandowa w zakresie publikacji, organizowania kursów szkoleniowych, obchodów świąt komunistycznych w obwodzie;

sygn. T 87, Roll 3, Item 13-21; daty skrajne: 1924-1926;

struktura oraz działalność partii w rejonach: Zabołock, Jarcewo, Duchowszczyzna, Gżack, Jelnia, Rosław;
działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w rejonach: Miłowidzk i Szewsk;
kwestia aktywizacji kobiet jako członków organizacji partyjnych w obwodzie;
partyjna kontrola kołchozów w guberni smoleńskiej;
działalność propagandowa w zakresie obchodów rocznic komunistycznych oraz propagowania ateizmu w obwodzie;

sygn. T 87, Roll 4, Item 22-26; daty skrajne: 1924-1926;

struktury partyjne, ich działalność oraz wzajemna współpraca w rejonach: Jarcewo, Rosław, Zadnieprze, Smoleńsk, Bielsk, Briańsk;
działalność komunistycznych organizacji kobiecych w guberni smoleńskiej;
ogólna sytuacja polityczna i ekonomiczna w rejonie Bielska;

sygn. T 87, Roll 5, Item 27-30; daty skrajne: 1926-1927;

działalność organizacji partyjnych w rejonie Zadnieprze;
sytuacja polityczna i ekonomiczna (ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa) w rejonach: Bielsk, Wiaźma, Gżack, Demidow, Jelnia, Syczewka, Krasnoje, Jarcewo;
działalność propagandowa partii w rejonie Wielkich Łuków;

sygn. T87, Roll 6, Item 33-35; daty skrajne: 1928-1929;

sytuacja rolnictwa w rejonie Monastyrzczyna;
kwestia aktywizacji kobiet w organizacjach partyjnych w rejonie Jarcewa;

sygn. T 87, Roll 7, Item 40-54; daty skrajne: 1927-41;

sytuacja rolnictwa w rejonach: Iwonińsk, Szirkow, Chołm;
działalność partii wśród robotników, zatrudnionych w fabrykach rejonu Jarcewa;
działalność organizacji partyjnych w rejonach: Kaługa, Zabołock;
sprawy partyjne, podatkowe i rolne w obwodzie smoleńskim;

sygn. T 87, Roll 8, Item 55-61; daty skrajne: 1929-1930;

wdrażanie narodowego programu edukacyjnego na terenie Obwodu Zachodniego;

ogólna sytuacja rolnictwa i przemysłu w Obwodzie Zachodnim;
wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonach: Chołm, Szirkow;

sygn. T87, Roll 9, Item 64-68; daty skrajne: 1930-1932;

realizacja planu pięcioletniego Stalina ('28-'32) w zakresie rolnictwa na terenie Obwodu Smoleńskiego;
wewnętrzna organizacja partii w rejonach: Kaługa, Jarcewo;
działalność partii oraz sytuacja polityczna, ekonomiczna i społeczna w rejonie Kozielsk;

sygn. T87, Roll 10, Item 69-74; daty skrajne: 1932-1934;

sytuacja rolnictwa w rejonie Jelni;
działalność partii w rejonach: Ponisowo, Bielsk, Poczinok, Bariatiński;
działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w Obwodzie Zachodnim;

sygn. T87, Roll 11, Item 77-83; daty skrajne: 1934-1935;

działalność milicji i sądownictwa w rejonie Mediński;
sytuacja w rolnictwie i przemyśle w rejonach: Mediński, Smoleński;
działalność partii w rejonach: Krasny, Poczinok;
działalność organizacji partyjnej złożonej z funkcjonariuszy NKWD rejonu Safanowo;

sygn. T 87, Roll 12, Item 84-88; daty skrajne: 1935;

struktura i działalność partii w rejonach: Tumanowo, Mosalsk;
sytuacja rolnictwa w rejonie Tumanowo;
zwalczanie opozycji wśród członków partii w rejonie Smoleński;
realizacja założeń ideologicznych zawartych w mowie Stalina z 4 maja 1935 r. w obwodzie;

sygn. T 87, Roll 13, Item 91-100; daty skrajne: 1935-1936;

wewnętrzna organizacja partii oraz udział funkcjonariuszy NKWD w działalności partyjnej w rejonie Dorogobuż;
sytuacja rolnictwa w rejonie Tumanowo;
działalność propagandowa partii w rejonach: Krasny, Dorogobuż, Jelnia;

sygn. T 87, Roll 14, Item 101-110; daty skrajne: 1935-1937;

wewnętrzna organizacja partii w rejonie Rosław;
działalność propagandowa oraz walka z opozycją w rejonie Tumanowo;

sygn. T 87, Roll 15, Item 111-119; daty skrajne: 1920-1938;

wewnętrzna organizacja partii oraz jej działalność w rejonach: Bielsk, Wiaźma, Rosław;

działalność propagandowa w zakresie indoktrynacji młodzieży, organizacji obchodów świąt komunistycznych w rejonie Smoleńsk;
działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w rejonie Smoleńsk;

sygn. T 87, Roll 16, Item 120-127; daty skrajne: 1921-1925;

działalność Ligi Kultury w obwodzie;
wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonach: Duchowszczyzna, Rosław, Smoleńsk;
działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w rejonie Jelnia;

sygn. T 87, Roll 17, Item 128-130; daty skrajne: 1925-1926;

sytuacja rolnictwa w rejonie Jelni;
współpraca organizacji partyjnych rejonu Medyńsk ze strukturami wojskowymi;
działalność propagandowa partii w rejonie Medyńsk;

sygn. T 87, Roll 18, Item 131-142; daty skrajne: 1925-1928;

aktywność komunistycznych organizacji młodzieżowych i działalność propagandowa wśród młodzieży w rejonie Meszczowsk;
sytuacja polityczna i ekonomiczna w rejonach: Medyńsk, Połock;
rozwój kolei w rejonie Rudnia;
wewnętrzna organizacja partii oraz jej działalność w rejonach: Bielsk, Połock, Wielkie Łuki, Beszik;
działalność milicji w rejonie Smoleńsk

sygn. T 87, Roll 19, Item 145-150; daty skrajne: 1927-1930;

wewnętrzna organizacja partii i działalność w rejonach: Bielsk, Rosław, Wiaźma;
działalność związków zawodowych w rejonie Smoleńsk;

sygn. T 87, Roll 20, Item 151-162; daty skrajne: 1929-1932;

sytuacja w rolnictwie w rejonach: Briańsk, Gżack, Rosław;
partyjne wydawnictwa prasowe w rejonie Bielsk;
działalność propagandowa wśród młodzieży w Obwodzie;
działalność Żydowskiego Instytutu Pedagogicznego w Smoleńsku;
wewnętrzna organizacja partii i działalność w rejonie Dumicz;

sygn. T 87, Roll 21, Item 163-168; daty skrajne: 1932-1934;

działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w rejonach: Grażdanstroj, Chabrowsk;
działalność propagandowa i wydawnicza Komitetu Kultury i Propagandy w Obwodzie Zachodnim;
sytuacja ekonomiczna i społeczna w rejonie Krasnoje;
struktura i działalność partii w rejonie Safanowo;

sygn. T 87, Roll 22, Item 169-182; daty skrajne: 1930-1935;

sytuacja ekonomiczna w rejonach: Smoleńsk, Toropez, Kozielsk, Syczewka, Dumicz;

działalność propagandowa partii w rejonie Safanowo;

wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonach: Smoleńsk, Toropez, Bariatińsk, Stodoliszczce, Kozielsk, Jekimowo;

działalność GPU w rejonie Kozielska;

sygn. T 87, Roll 23, Item 183 - 190; daty skrajne: 1933-1935;

korespondencja między KC WKP (b) obwodu smoleńskiego a redakcją moskiewskiej „Prawdy”, dotycząca sytuacji w kolchozach

obwodu smoleńskiego; polityczne, gospodarcze i społeczne problemy regionów: Bariatino, Piesocznaja - Kirow i Dorogobuż;

dyrektywy KC WKP (b) obwodu smoleńskiego dla władz rejonowych;

sygn. T 87, Roll 24, Item 191 - 197; daty skrajne: 1936;

działalność komórek partyjnych w obwodzie smoleńskim; skargi ludności do Smoleńskiej Komisji Kontroli WKP (b); problem

wydajności pracy w różnych kolchozach obwodu; polityczna, gospodarcza i społeczna sytuacja w rejonach Brińsk i Wiaźma;

sygn. T 87, Roll 25, Item 198 - 203; daty skrajne: 1936 - 1938;

działalność Komsomołu w obwodzie smoleńskim; sprawy gospodarcze rejonu Bariatino; sytuacja polityczno - gospodarcza w

rejonie Jelnia; działalność komórek partyjnych w rejonie Syczewka; skargi kolchoźników rejonu Biely na władze lokalne, kierowane do różnych gazet sowieckich;

sygn. T 87, Roll 26, Item 204 - 213; daty skrajne: 1918 - 1939;

działalność komórek partyjnych w terenie, m. in. na kolejach; działalność Smoleńskiego Komitetu Międzynarodowej Organizacji

Pomocy Rewolucjonistom; komunistyczna propaganda w obwodzie smoleńskim; społeczno - polityczna sytuacja w rejonie Stodoliszczce;

sygn. T 87, Roll 27, Item 214 - 223; daty skrajne: 1917 - 1932;

sytuacja polityczna, gospodarcza i społeczna rejonów: Stodoliszczce, Uświaty, Monastyrzczina, Mosalsk, Jelnia, Syczewka;

działalność Komsomołu, propaganda komunistyczna i działania w zakresie zwalczania religii w obwodzie smoleńskim; sprawy oświatowe na terenie obwodu;

sygn. T 87, Roll 28, Item 224 - 233; daty skrajne: 1932 - 1934;

sprawy gospodarcze, związane z działalnością kolchozów w rejonie kozielskim; działalność komórek partyjnych w obwodzie

smoleńskim; sytuacja w rejonie Monastyrzczina; kwestia wykorzystania kobiet w działalności partyjnej w rejonie Gżack;

sygn. T 87, Roll 29, Item 234 - 238; daty skrajne: 1934 - 1937;

działania KC WKP (b) Obwodu Smoleńskiego, zmierzające do wzmocnienia aktywności członków partii i wzrostu liczebności szeregów partyjnych; kwestia kolektywizacji w obwodzie; sytuacja społeczno - polityczna i gospodarcza w rejonie Biely; rezolucje Biura Obwodu Zachodniego WKP (b) w różnych sprawach, głównie gospodarczych;

sygn. T 87, Roll 30, Item 239 - 251; daty skrajne: 1924 - 1937;

działalność partyjna i sprawy gospodarcze w rejonie Biely; praca partyjna wśród kobiet w obwodzie smoleńskim; działalność prokuratury Obwodu Zachodniego; kwestia mechanizacji rolnictwa w obwodzie smoleńskim;

sygn. T 87, Roll 31, Item 252 - 268; daty skrajne: 1931 - 1937;

społeczno - polityczna i gospodarcza sytuacja w rejonach Biely i Briańsk; wydawane przez władze centralne i lokalne biuletyny o charakterze polityczno - propagandowym, dotyczące m. in. działalności Komsomołu, kolektywizacji i edukacji;

sygn. T 87, Roll 32, Item 269 - 281; daty skrajne: 1922 - 1925;

sytuacja na linii kolejowej Rosław - Smoleńsk; działalność propagandowa Komsomołu wśród kobiet w obwodzie smoleńskim, a także wśród ludności wiejskiej; działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w obwodzie smoleńskim;

sygn. T 87, Roll 33, Item 282 - 289; daty skrajne: 1924 - 1926;

działalność partyjna w rejonie rosławskim; finansowanie działalności partii w obwodzie smoleńskim; sprawy edukacji w obwodzie; analiza sytuacji partii w obwodzie, widziana przez pryzmat wykonania dyrektyw centrali i przestrzegania demokracji wewnętrznej;

sygn. T 87, Roll 34, Item 290 - 294; daty skrajne: 1926 - 1927;

sprawy gospodarcze i finansowe obwodu smoleńskiego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii podatkowych; wykrycie wśród członków rejonowych komitetów WKP (b) osób, prowadzących wrogą działalność;

sygn. T 87, Roll 35, Item 295 - 301; daty skrajne: 1927 - 1929;

przeгляд działalności komórek partyjnych na terenie obwodu smoleńskiego (osiągnięcia i niedociągnięcia w pracy); działalność partyjna wśród biedoty wiejskiej; społeczno - polityczna i gospodarcza sytuacja w rejonie Jelnia; działalność partyjna w różnych miejscowościach obwodu smoleńskiego;

sygn. T 87, Roll 36, Item 302 - 309; daty skrajne: 1928 - 1931;

działalność komórek partyjnych w Miatlewie, Kałudze i Wiaźmie; działalność partii wśród obywateli ZSRR narodowości żydowskiej w obwodzie smoleńskim; działalność socjaldemokratów w latach 1902 - 1907; działalność partyjna w Smoleńskim Instytucie Medycznym;

sygn. T 87, Roll 37, Item 310 - 315; daty skrajne: 1931 - 1935;

starania o usprawnienie pracy partyjnej na obszarach wiejskich , m. in. w rejonie kozielskim; działalność partyjna w rejonie Krasnoje; działania partii w rejonie kozielskim, dotyczące m. in. przestrzegania decyzji XVII Zjazdu Partii i kwestii programów szkolnych; polityczno – gospodarczy stan rejonu Jelnia;

sygn. T 87, Roll 38, Item 317 – 323; daty skrajne: 1925 – 1938;

działalność partii w środowisku robotniczym rejonu Zadnieprza; ruch stachanowski na terenie Obwodu Zachodniego; działalność partyjna w rejonie Sergo – Iwanowskim; działalność komórek partyjnych, złożonych z funkcjonariuszy NKWD rejonu tumanowskiego;

sygn. T 87, Roll 39, Item 325 – 333; daty skrajne: 1920 – 1927;

postępowania sprawdzające wobec członków partii w rejonach Syczewka i Weliz; postępowanie milicyjne wobec obywatela Waszenkowa, oskarżonego o pijaństwo i niewłaściwe zachowanie się w miejscach publicznych;

sygn. T 87, Roll 40, Item 335 – 348; daty skrajne: 1929 – 1931;

incydenty antyżydowskie na terenie Obwodu Zachodniego; warunki życia członków partii w rejonie Biely; czystka w Obwodzie Zachodnim; kontrola działalności wiejskiej komórki partyjnej w Pokrowie; sprawy partyjne w rejonie Wiaźma;

sygn. T 87, Roll 41, Item 351 – 357; daty skrajne: 1935 – 1937;

przestępczość w Obwodzie Zachodnim, szczególnie w okresie po zabójstwie Kirowa; rekwizycje w Wasilińsku, rejon Dorogobuż, wywołane nie wykonaniem planu dostaw obowiązkowych; polityczno – gospodarcza sytuacja rejonu Jelnia;

sygn. T 87, Roll 42, Item 362 – 373; daty skrajne: 1920 – 1938;

praca partyjna wśród kobiet rejonu tulskiego; konflikty między obywatelami a władzą na szczeblu lokalnym; czystka w komórce partyjnej w rejonie poczynowskim; kontrola działalności komórek partyjnych w rejonach lubimowskim i poniżowskim;

sygn. T 87, Roll 43, Item 381 – 383; daty skrajne: 1933 – 1934;

stan gospodarstw rolnych i kołchozów w okolicach Wiaźmy i Gżacka; informacje na temat członków partii rejonu kozielskiego, ze szczególnym uwzględnieniem ich nagannego zachowania się i politycznej nieprawomyślności (1934);

sygn. T 87, Roll 44, Item 385 – 389; daty skrajne: 1935 – 1936;

czystka w rejonie Biely; kwestia usunięcia niedociągnięć w pracy kołchozów w rejonie Briańsk;

sygn. T 87, Roll 45, Item 390 – 401; daty skrajne: 1917 – 1937;

problematyka wzrostu produkcji rolnej w Obwodzie Zachodnim; działalność Komsomołu w różnych rejonach obwodu; kwestia

wzmoczenia aktywności związków zawodowych w obwodzie;

sygn. T 87, Roll 46, Item 402 - 414; daty skrajne: 1918 - 1939;

sprawa wychowania dzieci w duchu komunistycznym; działalność Komsomołu i partii wśród młodzieży w różnych rejonach obwodu smoleńskiego;

sygn. T 87, Roll 47, Item 419-423; daty skrajne: 1922-1923;

kwestia aktywności kobiet w różnych komórkach partyjnych na terenie guberni smoleńskiej;
działalność komunistycznych organizacji kobiecych na terenie guberni;
działalność propagandowa wśród kobiet guberni;

sygn. T 87, Roll 48, Item 424-434; daty skrajne: 1922-1933;

działalność komunistycznych organizacji kobiecych w rejonach: Jarcewo, Smoleńsk, Poczinok, Karmańsk, Kozielsk;
działalność komunistycznych organizacji młodzieżowych w rejonie Poczinok;
działalność komórek partyjnych w rejonie Miatlewsk;
działalność propagandowa partii w kołchozach Obwodu Zachodniego;

sygn. T 87, Roll 49, Item 435- 447; daty skrajne: 1918-1941;

sytuacja w rolnictwie i przemyśle na terenie Obwodu Zachodniego;
działalność kołchozów w rejonach: Karmańsk, Kozielsk,
przebieg kolektywizacji na Białorusi;
zbiór publikacji prasowych dotyczących społeczności żydowskiej i ukraińskiej;

sygn. T 87, Roll 50, Item 448-462; daty skrajne: 1924-1941;

propagandowa działalność prasy komunistycznej na terenie guberni smoleńskiej;
partyjna kontrola agencji prasowych i wydawnictw;
działalność Unii Ateistów ZSRR na terenie Smoleńska;
antyreligijna działalność propagandowa partii w rejonach: Jarcewo, Smoleńsk;
propagandowa działalność partii wśród młodzieży szkolnej w obwodzie;

sygn. T 87, Roll 51, Item 463-475; daty skrajne: 1921-1934;

działalność komórek partyjnych w rejonie Gżack;
kwestie zaopatrzenia guberni smoleńskiej w produkty spożywcze i przemysłowe;
działalność propagandowa partii wśród młodzieży i żołnierzy Armii Czerwonej;

działalność radia smoleńskiego;
wydawnicza działalność Białoruskiej Akademii Nauk w Mińsku;
sygn. T 87, Roll 52, Item 476-496; daty skrajne: 1922-1941;

propagandowa działalność partii w Obwodzie Zachodnim;
realizacja narodowego programu edukacyjnego w rejonie Bielska;
zbiór propagandowych publikacji i plakatów antyfaszystowskich i antyniemieckich;
działalność partii wśród mniejszości narodowych guberni smoleńskiej;
sytuacja w Żydowskim Obwodzie Autonomicznym w Birobidżanie;
wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonach: Briańsk, Smoleńsk;

sygn. T 87, Roll 53, Item 497-508; daty skrajne: 1920-1937;

wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonach: Ilino, Poczinok, Duchowszczyzna;
działalność propagandowa partii w rejonie Smoleńsk;

sygn. T 87, Roll 54, Item 509-513; daty skrajne: 1920-1932;

propagandowa działalność partii w rejonie Smoleńsk;
wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonie Usmyńsk;

sygn. T 87, Roll 55, Item 514-521; daty skrajne: 1922-1937;

wewnętrzna organizacja partii i jej działalność w rejonie Syczewka;
działalność propagandowa partii w rejonach: Smoleńsk, Syczewka;
ogólna sytuacja ekonomiczna i polityczna w rejonie Smoleńska;

sygn. T 87, Roll 56, Item 522-527; daty skrajne: 1925-1936;

ogólna sytuacja w rejonie Nelidowo;
działalność sądownictwa w Obwodzie Zachodnim;
działalność komórek partyjnych w rejonach: Jelnia, Jekimowo;

sygn. T 87, Roll 57, Item 12 - 41; daty skrajne: 1925 - 1929;

działalność partyjnych komisji kontrolnych w różnych rejonach obwodu smoleńskiego
(m. in. Jarosław, Wiaźma), zmierzająca do oczyszczenia szeregów partyjnych z elementu niepożądanego; działalność Komsomołu;
propaganda antyreligijna; weryfikacja polityczna studentów Smoleńskiego Uniwersytetu Państwowego, skutkująca usunięciem części z nich z uczelni;

sygn. T 87, Roll 58, Item 43 - 63; daty skrajne: 1930 - 1931;

weryfikacja polityczna członków partii w różnych rejonach obwodu smoleńskiego; walka z „kułactwem” w Wielkich Łukach;

działalność partyjna w rejonie Monastyrzczina (sprawy kadrowe i gospodarcze);

sygn. T 87, Roll 59, Item 73 – 79; daty skrajne: 1934 – 1935;

działalność partii w rejonach Wiaźma i Kozielsk (sprawy kadrowe i gospodarcze, edukacja); problemy kadrowe w rejonowej organizacji partyjnej w Krasnoje;

sygn. T 87, Roll 60, Item 81 – 90; 1935;

sprawy kadrowe w rejonowej organizacji partyjnej w Kirowie – Piesocznaj; działalność komórki partyjnej w fabryce Nr 35 w Smoleńsku;

sygn. T 87, Roll 61, Item 94 – 105; daty skrajne: 1935 – 1938;

działalność partii w rejonach Dorogobuż i Jekimowo (polityka kadrowa, sprawy gospodarcze, propaganda, oczyszczanie szeregów partyjnych, zwalczanie grup tockistowsko – zinowiewowskich);

sygn. T 87, Roll 62, Item 107 – 232; daty skrajne: 1927 – 1938;

działalność partyjna w Smoleńsku, dotycząca takich spraw, jak: polityka kadrowa, budownictwo i edukacja; informacje o członkach partii rejonu Bariatino; czystka w rejonach Tumanowo i Wiaźma; informacje o elemencie antysowieckim w rejonie Syczewka; nastroje ludności w rejonie roślawskim; sytuacja społeczno – gospodarcza w rejonie Krasnoje; proces oczyszczania szeregów partyjnych w rejonie Weliz;

sygn. T 87, Roll 63, Item 240 – 298; daty skrajne: 1925 – 1935;

działalność Komsomołu w obwodzie smoleńskim; sprawy organizacji partyjnej w Demidowie; informacje na temat członków partii w rejonie Sabeż;

sygn. T 87, Roll 64, Item 304 – 324; daty skrajne: 1928 – 1938;

sprawy partyjne w rejonie Biely (kadry, propaganda; wymiana poglądów między smoleńską organizacją partyjną a milicją, dotycząca przygotowań do konferencji partyjnej, agitacji, problemu oczyszczania szeregów partii z wrogiego elementu);

sygn. T 87, Roll 65, Item 326 – 336; daty skrajne: 1921 – 1929;

czystka w Smoleńskim Instytucie Politechnicznym; postępowania sprawdzające wobec członków partii w różnych rejonach i instytucjach (m. in. rejon Syczewka i Toropiec, Państwowy Uniwersytet w Smoleńsku);

sygn. T 87, Roll 66, Item 337 – 359; daty skrajne: 1928 – 1937;

kontrola szeregów partyjnych w różnych rejonach, głównie w Wiaźmie, zmierzająca do usunięcia elementów dysydenckich i wrogich; informacje o członkach Żydowskiego Instytutu Kultury Proletariackiej w Kijowie;

sygn. T 87, Roll 67, Item 360 – 380; daty skrajne: 1921 – 1937;

weryfikacja kadr partyjnych w Smoleńsku i w innych miejscowościach, m. in. w Wiaźmie, Jarcewie, Monastyrzczynie, Rżewie, Kozielsku; komunistyczne materiały propagandowe, rozpowszechniane na terenie obwodu smoleńskiego;

sygn. T 84, Roll 27, Item 528 – 529; daty skrajne: 1929 – 1936;

instrukcje centrali moskiewskiej dla władz partyjnych obwodu smoleńskiego odnośnie prowadzenia dokumentacji partyjnej;
weryfikacja kadr w obwodzie smoleńskim;

sygn. T 84, Roll 28, Item 530 – 534; daty skrajne: 1926 – 1937;

instrukcje centrali moskiewskiej dla cenzury w obwodzie smoleńskim; agitacja i propaganda w działalności organizacji partyjnej w Smoleńsku; sytuacja w sowchozie Syczewka;

sygn. T 88, Roll 1, Item 535; daty skrajne: 1936;

przebieg czystki w rejonie kozielskim;

sygn. T 88, Roll 2, Item 536; daty skrajne: 1928;

XV Zjazd WKP (b) – stenogramy

sygn. T 88, Roll 3, Item 537; 1932;

tom I dwutomowego wydawnictwa moskiewskiego z 1932 r., zawierający dokumentację partyjną z lat 1898 – 1924

sygn. T 88, Roll 4, Item 538; daty skrajne: 1936;

dokumentacja dotycząca politycznych, administracyjnych i ekonomicznych spraw obwodu smoleńskiego, m. in. czystek w aparacie partyjnym.

3. Wnioski końcowe:

Przeprowadzona analiza akt Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików) Obwodu Smoleńskiego, znajdujących się w zasobie Narodowego Archiwum w Waszyngtonie prowadzi do wniosku, że nie zawierają one żadnych informacji na temat Zbrodni Katyńskiej.

Akta te, jeśli pominąć nieistotne z punktu widzenia prowadzonego śledztwa dokumenty z lat 1939-1941, traktują niemal wyłącznie o wewnętrznych sprawach obwodu smoleńskiego w latach dwudziestych i trzydziestych, głównie o funkcjonowaniu partii komunistycznej oraz kwestiach gospodarczych.

W aktach tych nie ma obsad Smoleńskiego Zarządu NKWD z okresu, kiedy dokonano zbrodni na polskich oficerach z obozu w

Kozielsku.

Z okresu wcześniejszego zachowały się następujące dokumenty, mówiące składzie osobowym NKWD obwodu smoleńskiego:

- protokoły posiedzeń organizacji partyjnej, stworzonej przez funkcjonariuszy NKWD rejonu Safonowo z okresu 1 kwietnia 1934 – 14 grudnia 1935 (sygn. T 87, Roll 11, Item 82). Zawierają wyłącznie nazwiska (zostały spisane i w razie potrzeby mogą być przekazane prokuratorom Komisji), bez podania funkcji, jaką dana osoba pełniła w NKWD.

- protokoły posiedzeń organizacji partyjnej, stworzonej przez funkcjonariuszy NKWD rejonu Dorogobuż z okresu styczeń 1935 – listopad 1935 (sygn. T 87, Roll 13, Item 92). Zakres informacji jak wyżej.

- protokoły posiedzeń organizacji partyjnej NKWD w Tumanowie z okresu 1 kwietnia 1935 – 1 kwietnia 1937 (sygn. T 87, Roll 14, Item 106). Jak wyżej.

- materiały dotyczące czystki w rejonie kozielskim w 1936 r., w których wymieniony jest naczelnik NKWD Obwodu Zachodniego - A. Cebur.

Biorąc powyższe pod uwagę należy wyrazić opinię, że waszyngtońskie materiały WKP (b) Obwodu Smoleńskiego nie zawierają dokumentów, które z uwagi na swą treść byłyby przydatne w prowadzonym przez Komisję śledztwie katyńskim.

Oczywiście ostateczna decyzja w tym zakresie należy do prowadzących śledztwo prokuratorów.

Katarzyna Zagrajek
dr Sławomir Kalbarczyk

10.05.06